

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင်
ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေး အထောက်အကူပြုစာစောင်

အမှာစာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များမှစတင်၍ တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှစ၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်များကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊ နှစ်အလိုက် လွှတ်တော်သို့ပေးပို့တင်ပြသည့် ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုစာရွက်စာတမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖော်ဆောင်ရေးဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိခြင်း၊ တင်ဒါလုပ်ငန်းစဉ်များကို ယခင်ကထက် ပိုမို ပွင့်လင်းလာစေခြင်း၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့် သတင်းမီဒီယာများထံ ဘတ်ဂျက်ရေးရာ ထုတ်ပြန်ဆွေးနွေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လမ်းပြလုပ်ဆောင်ချက်များအတူ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရများသည်လည်း ဒေသရှိ ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာနတို့ကို ဦးဆောင်စေလျက် အခြားဌာနဆိုင်ရာများ၏အင်အားကိုယူ၍ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့သို့ ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် အချို့သော တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာရေး၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့် ထိတွေ့ဆွေးနွေးမှုများမှာ ဥပမာကောင်းများအနေဖြင့် ရှိခဲ့ပါသည်။ Renaissance Institute သည် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်ကတည်းက တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆောင်ရွက်ချက်များကို ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ပြီး၊ ထိုအစဉ်အလာကောင်းများ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ထွန်းစေရေးနှင့် အားနည်းနေသေးသည့်အချက်များတွင် ယခုထက် တိုးတက်လာနိုင်စေရေးတို့အတွက် ရည်သန်၍ ဤစာစောင်ကို ရေးသားထုတ်ဝေပါသည်။

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု စနစ်တကျနှင့် အားကောင်းမောင်းသန် ဖြစ်လာစေရန် အရေးကြီးသည်ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းမှာ တကယ်တမ်းတွင် ခရီးဆုံးပန်းတိုင်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းသည် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိသော၊ ပြည်သူ့လူထုပါဝင်နိုင်မှုကို အားပေးသော၊ ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်နှင့်ဆန္ဒကိုထင်ဟပ်သည့် မူဝါဒများနှင့် အသုံးစရိတ်ကို ဖြစ်စေသော ဒီမိုကရေစီနည်းကျအုပ်ချုပ်မှုကို အားကောင်းလာစေမည့် ကြားခံလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်သာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကနဦး စမှတ်ကတည်းက အခြေခံကောင်းများကို စနစ်တကျ တည်ဆောက်ထားမှသာလျှင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများနှင့် ထားရှိသောရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အကောင်းဆုံးအထောက်အပံ့ပြုနိုင်မည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖြစ်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ယခုစာစောင်မှာ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်တလျောက် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာထုတ်ပြန်ခြင်းအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစာစောင်တစ်ခုချင်းစီ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ ထည့်သွင်းဖော်ပြရမည့်အချက်အလက်များ၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းများ စသည်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အကြံပြုချက်များမှာ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင် ဘဏ္ဍာငွေထိန်းကျောင်းစီမံခန့်ခွဲရသူ (Guardians of Purse) ဖြစ်သည့် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာနတို့နှင့်သာလျှင်မကဘဲ ကျန်ဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု တိုးတက်လာစေရေးတွင်လည်း အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ စံနည်းလမ်းများကို ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ အားလုံးက တပြေးညီ သိရှိနားလည်ထားမှသာလျှင် ဟန်ချက်ညီ၍ခိုင်မာသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖြစ်စေပါမည်။ အရေးကြီးသည့်ယူဆချက်များ၊ အချက်အလက်များကို လိုရင်းတိုရင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း၊ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခြေအနေများ၊ လိုအပ်ချက်များ၊ မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများနှင့် ဈေးကွက်၏ တောင်းဆိုလိုလားချက်များအပေါ်မူတည်၍ အချိန်နှင့်အမျှ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်သွားရန်လည်း လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

Forward

Budget transparency in Myanmar has steadily increased over the recent years. Starting from the 2015-2016 Fiscal Year, the Union Government transparently makes the budget proposal documents submitted to the Hluttaw available to public, assumes the transparency efforts in state-owned economic enterprises and resource extraction, opens up the tender process more than before; and publishes budget transparency documents and conducts regular consultations on public finance agenda with civil society organizations, general public and the media.

Along with the Union Government's guiding efforts, the regional and state governments are also undertaking to ensure budget transparency in their territories, with the leading role of the local budget departments and the planning department and the supports from other departments in state and region budgets. In doing so, some regions' efforts on transparency and public outreach were also good examples. The Renaissance Institute has been supporting the states and regions' budget transparency efforts since the 2017-2018 Fiscal Year, and this document is prepared to uphold these good practices in sustainable fashion and to improve on the underlying weaknesses in budget transparency and public participation.

Although it is important for systematic and developed budget transparency practices, it is not the ultimate destination. It is only a process that strengthens democratic governance in which accountability exists and public participation is encouraged, and public policies and expenditure decisions reflect the needs and aspirations of the people. However, only by developing well-established foundation from the outset can lead to processes that provide the best support for meaningful efforts and determined objectives.

This document covers the objectives of each budget transparency documents, information to be provided and opportunities to interact with the public, throughout the budget process. Recommendations are not only intended for the “Guardians of Purse”, the Budget Department and Planning Department, but also aimed for the other departments in the state and region budgets to promote all-inclusive budget transparency and accountability endeavours. Equally understanding on the objectives of budget transparency; the implications of the standard approaches will lead to a balanced and robust performance. Although the document concisely express the important assumptions and information, it will also need to be updated from time to time, depending on the changed circumstances and the demands of the market and the electorate.

Renaissance Institute

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဟူသည်မှာ

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို တစ်ပြေးညီ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မျိုး မရှိသော်လည်း ၎င်းတွင် သိခွင့်ရှိမှု (right to know) နှင့် သတင်းအချက်အလက်ကို ပြည်သူက လက်လှမ်း မီစေမှု (public access to information) ဆိုသည့် ဝိသေသလက္ခဏာ ၂ ရပ်ပါဝင်ကြောင်း လက်ခံထားကြပါသည်။ ပို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆိုရလျှင် အများပြည်သူက ၎င်းတို့ သိရှိထိုက် သည့် အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို မည်သို့ ရရှိနိုင်စေမည်၊ ထိုရရှိသည့်အချက်အလက်များ၏ ပြည့်စုံစွာ လွှမ်းခြုံပါဝင်မှုနယ်ပယ် (coverage)၊ တိကျ မှန်ကန်မှု (accuracy) နှင့် အချိန်ကိုက်ရရှိနိုင်မှု (timeliness) တို့ကို မည်သို့သေချာစေမည်၊ မည်သို့ တိကျသည့်မူဘောင်နှင့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ချမှတ်ထားမည်၊ ပို၍ ပွင့်လင်းမြင်သာရန်လိုအပ် လာလျှင် အများပြည်သူက မည်သို့တောင်းဆိုရယူနိုင်မည်တို့မှာ အရေးကြီးပါသည်။

လေ့လာမှုများစွာက ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍတွင် အလွန်အကျွံလျှို့ဝှက်ခြင်း (excessive secrecy) သည် ထိရောက်၍ အောင်မြင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်ရန် အလှမ်းဝေးစေ သလို ပြည်သူ့ဗဟိုပြုအုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် ပြည်သူ့အာဏာဖြင့် အစိုးရအား ထိန်းကျောင်း နိုင်ခွင့်ကိုလည်း အတားအဆီးဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ လျှို့ဝှက်မှုလွန်ကဲခြင်းကြောင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုကို အားနည်းစေသလို အခွင့်အာဏာ အလွဲသုံးစားဆောင်ရွက်မှုများကို လည်းဖြစ်စေနိုင်သည့် အန္တရာယ်များ ရှိစေပါသည်။ အစိုးရတစ်ရပ်က ၎င်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန် များကို မည်သို့လည်ပတ်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်၊ မည်သို့မူဝါဒများကို ရေးဆွဲ၍ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်ရှိသည် စသည့် အများပြည်သူသိရှိထိုက် သည့် သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် ကန့်သတ်ထားခြင်းက အစိုးရအပေါ် ပြည်သူများ၏ စိုးရိမ်မှုနှင့် သံသယတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ထို့အတွက်ကြောင့် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍအတွင်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေခြင်း၊ ပြည်သူ လူထုပါဝင်ခွင့်ကို အလေးထားခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ လက္ခဏာ တစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သလို ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဒီမိုကရက်တစ်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပြည်သူနှင့် အစိုးရအကြား အပြန်အလှန်ထားရှိသည့် ကတိကဝတ် (social contract) အဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ပြည်သူနှင့်အစိုးရကို ရင်ချင်းကပ်စေသည့် ပေါင်းကူး ပေးသည့် တံတားတစ်စင်းအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် အကျိုး ကျေးဇူးအများအပြားကို ဆောင်ကြဉ်းလာနိုင်ပြီး၊ အဓိက အကျိုးကျေးဇူးအချို့ကို ဆက်လက် ၍ ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း၊ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်းနှင့် အသုံးစရိတ်များ ဦးစားပေး သတ်မှတ်ရွေးချယ်ခြင်းတို့ကို အများပြည်သူသိရှိစေခြင်းဖြင့် -

- (က) အစိုးရနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ၏ တာဝန်ယူ တာဝန်ခံမှုရှိစေခြင်း (Hold government and decision-makers to account)

အစိုးရတစ်ရပ်သည် ၎င်း၏ဒေသအတွင်း ရပ်ရွာ၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသော ပြည်သူများထံမှ အခွန်အကောက်များ၊ အသုံးပြုခကြေးများ ကောက်ယူစုစည်း၍ လိုအပ်သည့် ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ဓနဥစ္စာ ပြန်လည်ခွဲဝေဖြန့်ဖြူးပေးခြင်း၊ စီးပွားရေးဝန်းကျင်ကို အားပေးထောက်ပံ့နိုင် မည့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံဖြစ်စေရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်း စသည်တို့ကို

သိခွင့်ရှိမှု (right to know) နှင့် လက်လှမ်းမီ စေမှု (access to information)

အလွန်အကျွံလျှို့ဝှက်ခြင်း သည် ပြည်သူ့ဗဟိုပြု အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် အစိုးရအား ထိန်းကျောင်း နိုင်ခွင့်ကို အတားအဆီး ဖြစ်စေ

ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ လူထုကို ပါဝင်ခွင့်ပြုခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ် ရေးအခြေခံဖြစ်

အစိုးရက ပြည်သူထံ အချက် အလက်များ ထုတ်ပြန်အသိ ပေးရသည့် ဝတ္တရားရှိပြီး၊ ထိုမှ တစ်ဆင့် တာဝန်ယူ တာဝန် ခံမှုရှိသော အစိုးရကို ဖြစ်စေ

လုပ်ဆောင်ရပါသည်။ ထို့အတွက် အခွန်ထမ်းဆောင်ကြရသည့် ပြည်သူများဘက် ကလည်း အစိုးရက မည်သည့်ဝင်ငွေရင်းမြစ်များထံမှ ဘဏ္ဍာငွေစုစည်းကြသည်၊ မည်သည့်မူဝါဒများကို မည်သို့ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ် လုပ်ဆောင်ကြသည်၊ ၎င်းတို့ထည့်ဝင် ထားသည့် ဘဏ္ဍာငွေများဖြင့် ချမှတ်ထားသည့်မူဝါဒများကို မည်သို့အကောင် အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်သည်၊ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်များမှ မည်သို့သော ကာလတို၊ ကာလလတ်နှင့် ကာလရှည် အကျိုးရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာမည်ကို စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ခွင့်ကို တောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် အစိုးရက ၎င်းတို့တာဝန်ယူ အလုပ်အကျွေးပြုရသည့်ပြည်သူထံ အချက်အလက်များ ထုတ်ပြန်အသိပေးရသည့် ဝတ္တရားရှိပြီး၊ ထိုမှတစ်ဆင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိသော အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုကောင်း တစ်ရပ်ကို ဖြစ်စေပါသည်။

(ခ) ကောင်းမွန်သောအစိုးရ၊ ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှုကို ဖြစ်စေခြင်း
(Good government, Good governance)

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကောင်းဖြစ်စေရေးနှင့် ခွဲခြားထား၍ မရပါ။ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများ၊ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်သူများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတို့၏ ရှုထောင့်အမြင်အမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများထဲမှ အကောင်းဆုံးကို ရွေးချယ်နိုင်စေသော၊ သက် ရောက်နိုင်သည့်အလားအလာအားလုံးကို စေ့ငှသေချာစွာ တွက်ဆထား၍ ကြိုတင် ပြင်ဆင်ထားနိုင်သော၊ ဈေးကွက်နှင့် လူမှုဝန်းကျင်ကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသော မူဝါဒရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်မှုများကို ဖြစ်စေပါသည်။ စနစ်တကျ မူဘောင်ဖွဲ့ ထားသော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုလုပ်ငန်းစဉ်စနစ်များမှတစ်ဆင့် အစိုးရက မည်သည့် မူဝါဒများကို ရေးဆွဲလျက်ရှိသည်၊ ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်မည့်ကဏ္ဍများအဖြစ် မည်သည်တို့ကို သတ်မှတ်ထားသည်၊ ဆွေးနွေးမှုများ မည်သည့်အခြေအနေ၊ အဆင့် တွင် ရှိနေပြီး၊ ပြည်သူလူထုဘက်ကလည်း မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့သော နည်းလမ်းဖြင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မည်တို့ကို သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြည်သူ များ၊ ဒေသခံလူထုများ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါသူများ၊ ချန်လှပ်ခံရထားသည့် လူ့အသိုက်အဝန်း၊ အုပ်စုများက မူဝါဒများရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ရလဒ်များကိုစောင့်ကြည့်၍ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ထောက်ပြဆွေးနွေး ခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏နေ့စဉ်ဘဝများ၊ မိမိတို့၏အနာဂတ်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ သည့် အစိုးရ၏ မူဝါဒများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုလုပ်ငန်းစဉ် များမှတစ်ဆင့် အစိုးရ၏ မူဝါဒများ၊ လုပ်ဆောင်ချက် များတွင် ပြည်သူက ပါဝင်ခွင့် ရှိစေ

အလားတူပင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကလည်း အစိုးရက မည်သည့်မူဝါဒများကို ချမှတ်၍ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်၊ မည်သည့် ဒေသရပ်ရွာနှင့် ကဏ္ဍနယ်ပယ်တွင် သို့မဟုတ် မည်သည့်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် တွန်းအားပေးမြှင့်တင်နိုင်ရေးအတွက် အသုံးစရိတ်များကို ဦးစားပေး၍သုံးစွဲရန်ရှိ သည်၊ မည်သည့်ဒေသ၌ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင် ရန်ရှိသည် တို့ကို သိရှိစေခြင်းဖြင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို အထောက်အပံ့ပြုသည့် စီးပွားရေးအလားအလာကောင်းကို ဖြစ်စေသလို၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို အားပေး နိုင်ပြီး၊ အစိုးရက ဈေးကွက် အချက်ပြမှုများကို ဖြစ်စေ

အသုံးစရိတ်များကို စီးဝင်စေလိုသည့်ဒေသ၊ ကဏ္ဍသို့ လမ်းပြဆောင်ယူနိုင်မည့် လိုက်ပါ ဆောင်ရွက်စေမည့် ဈေးကွက်လမ်းညွှန်အချက်ပြမှုများကို ဖြစ်စေမည်ဖြစ်ပါ သည်။

ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် ကောင်းမွန်သော အစိုးရ၊ ကောင်း မွန်သောအုပ်ချုပ်ရေးကို အခြေမှလှိုက်စားသည့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကိုလည်း လျော့ကျစေပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်မှာ ခြစားမှုတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အကောင်းဆုံးလက်နက်ဟူ၍လည်း ဆိုကြပြီး အချက်အလက်များကို ပွင့်လင်းမြင် သာစွာ ရရှိစေခြင်း၊ ရရှိခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထု၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သတင်းမီဒီယာများက အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ၊ အာဏာအလွဲသုံးမှုများကို စောင့် ကြည့်ဖော်ထုတ်နိုင်စေပြီး၊ ကောင်းမွန်သည့်အစိုးရတစ်ရပ်သို့ ဦးတည်စေပါသည်။

အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကို လျော့ကျစေ

(ဂ) ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများ၏ အရည်အသွေးနှင့် စွမ်းရည်ပြည့်ဝမှုကို တိုးတက်လာစေခြင်း (Improve public policy and efficiency)

ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ပိုမိုရှိလာခြင်းကြောင့် ရရှိလာသည့်အကျိုးကျေးဇူးများကို အစိုးရကိုယ်၌တွင်လည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအတွက် အစိုးရက ပွင့်လင်းမြင်သာ စွာ အသိပေးထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် ပြည်သူထံမှ အကြံပြန်ချက်များရယူခြင်း ဟူ၍ အသွားအပြန်လမ်းနှစ်သွယ် ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိ၍ ပြည်သူများ နှင့် ကဏ္ဍအလိုက် ဒေသဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သည့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ မူဝါဒအကြံပြုသည့် thinktank များထံမှ အကြံပြုချက်များ၊ သတင်းစကားများကို အစိုးရက ပြန်လည်ဆောင်ယူလာ၍ စနစ်အတွင်း၊ ဌာနအတွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များကို ချိန်ညှိခြင်း၊ ခိုင်မာအားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းများက အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်လုပ်ဆောင်မှုစနစ်နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လမ်းကြောင်း မှန်ပေါ်တွင် တည့်မတ်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများနှင့် ထိရောက်စေမှု တို့တွင် အခရာကျသည့် အချက်တစ်ချက် အဖြစ် စဉ်းစားလေ့ရှိပါသည်။

အစိုးရက ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ အသိပေးထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် ပြည်သူထံမှ အကြံပြန်ချက် များ ရယူခြင်း ဟူ၍ အသွား အပြန် လမ်းနှစ်သွယ် ရှိရမည်

သို့သော်လည်း ဖော်ပြပါအကျိုးကျေးဇူးကို ရရှိရန်မှာ ပွင့်လင်းမြင်သာရုံ နှင့်မပြီးပါ။ ရရှိလာသည့် အကြံပြုချက်များ၊ တုန့်ပြန်မှုများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ရှိရင်းစွဲစနစ်ကို ချိန်ညှိပြုပြင်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးဦးဆောင်သူများ၊ အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်သူများ၏ ခိုင်ကျည်သည့် သန္နိဋ္ဌာန်၊ ဦးဆောင်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်တို့ လိုအပ်မည်ဖြစ် ပါသည်။ ၎င်းမှာ အချိန်ယူတည်ဆောက်ရမည့်လုပ်ငန်းစဉ်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော် လည်း မြန်မြန်ဆန်ဆန်ဖြင့် ဆက်တိုက်ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိလာသော်လည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ဆက်တိုက်မမြင်တွေ့ရပါက တနည်းအားဖြင့် ပြည်သူဘက်ကတုန့်ပြန်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုနိုင်ပါက နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးတွင် ပြည်သူပါဝင်နိုင်မှုမှာ အားနည်းလာနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြည်သူနှင့်အစိုးရအကြား အလှမ်းဝေးပါက ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမှရရှိမည့်အကျိုးကျေးဇူးမှာလည်း လျော့နည်းနိုင်၍ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်တွင် အောင်မြင်နိုင်ရေးမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကောင်း၊ တစ်ဌာန ကောင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ဘဲ ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးက ၎င်းတို့နှင့်

ရရှိလာသည့် အကြံပြုချက် များကို နားထောင်၍ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန်လိုအပ်

တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ယုံကြည်သက်ဝင်၍ ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေရမည်ဖြစ်သလို စနစ်တကျ လမ်းကြောင်းမှန်ပေါ်ရှိစေမည့် မူဘောင်ဖွဲ့စည်းမှုလည်း လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုတွင်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းနှင့် ပြည်သူ့အသံကို နားထောင်ခြင်းဖြင့် အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေအသုံးချရာတွင် ထိရောက်အကျိုးရှိမှုကို တိုးတက်စေပါသည်။ ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊ ဌာနများနှင့် အောက်ခြေရပ်ရွာလူထုအတွင်းတွေ့ဆုံ၍ ဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲတင်ပြစေသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် မူဝါဒနှင့် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များက ဒေသခံများ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးတို့အပေါ် ဆင့်ကဲသက်ရောက်အကျိုးရှိစေမည်ဖြစ်သလို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူက လွှမ်းမိုးဆုံးဖြတ်မှု (elite capture) ကို လျော့နည်းစေပါသည်။

ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူက လွှမ်းမိုးဆုံးဖြတ်မှု (elite capture) ကို လျော့နည်းစေ

(ဃ) ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချထားသည့်စနစ်ကို အားပေးပံ့ပိုးပေးခြင်း (Fostering decentralized governance system)

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းသည် လူထုနှင့်အစိုးရကို နီးကပ်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ဗဟိုအစိုးရအဆင့်အောက်အစိုးရအလွှာများ (subnational levels of government) ထားရှိပြီး ၎င်းအစိုးရအလွှာများထံ လူထုလိုအပ်ရာကို ဆောင်ရွက်နိုင်စေသည့် အခွင့်အာဏာ၊ တာဝန်နှင့် အရင်းအမြစ်များကို ပေးအပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချမှုပီပြင်နေပြီဖြစ်သည့် နိုင်ငံများတွင် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်နေသည့် အခြေခံပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် မြို့ပြနှင့်ကျေးလက် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများပေးခြင်း တို့တွင် အောက်ခြေအစိုးရအဆင့်များကို လုပ်ဆောင်ရန် သတ်မှတ်ထားပြီး၊ ဒေသ၏လိုအပ်ချက်ကို ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်အစိုးရများက အကောင်းဆုံး သိရှိကြသည်ဟု မှတ်ယူထား၍ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူနှင့် အစိုးရကို နီးကပ်စေ၍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်းကို အားပေး

ဒေသ၏လိုအပ်ချက်ကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဌာနဆိုင်ရာများက မြေပြင်အချက်အလက်များ ကောက်ယူစုစည်းထားခြင်းအပြင် အစိုးရ၏သတင်းအချက်အလက်များကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်မည့် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များတွင် ပြည်သူ့ထံမှ တုန့်ပြန်လာသည့် သဘောထားဆန္ဒများကို ရယူခြင်း၊ ပြည်သူပါဝင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်စေခြင်းတို့ဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းမှရမည့် အကျိုးကျေးဇူးကို မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ဗဟိုအစိုးရကချမှတ်ရသည့် မူဝါဒများ၊ ဗဟိုအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့်သက်ဆိုင်ပါကလည်း ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများအနေဖြင့် ရပ်ရွာလူထု၏ လိုလားချက်များ၊ အခက်အခဲများကို နားထောင်၍ ဗဟိုအဆင့်ထံ ညှိနှိုင်းအရေးဆိုနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ နိုင်ငံ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖြစ်စေခြင်းတို့အတွက် သင့်တော်သည့် လမ်းကြောင်းကိုပုံဖော်နိုင်စေမည့်ဆွေးနွေးချက်များကို အားပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဖော်ပြပါဆွေးနွေးတင်ပြချက်များကိုကြည့်လျှင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တွဲဖက်၍ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိစေမှု၊ ပြည်သူပါဝင်ခွင့်ပြုမှု၊ စနစ်တကျလုံးကို မူဘောင်တကျ ခြုံငုံထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုတို့ကို လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အရေးပါသည့် ဤထောက်တိုင်များ အားလုံးတွင် ခိုင်မာအားကောင်းလာအောင် ဒွန်တွဲလုပ်ဆောင်မှသာ ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း

မှရရှိသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို အကောင်းဆုံး သီးပွင့်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ရုံ သာမကဘဲ အများပြည်သူပါဝင်ခွင့်ရှိမှု၊ ဘတ်ဂျက်တွင် ပါဝင်သည့် ဌာနဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း များ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု၊ ပြည့်မီရမည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုင်ရာစံလုပ်ငန်းစဉ်များကို တပြေးညီ ချမှတ်လုပ်ဆောင်နိုင်စေသည့် အချက်များကိုလည်း စနစ်တကျ မူဘောင်သွင်း လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

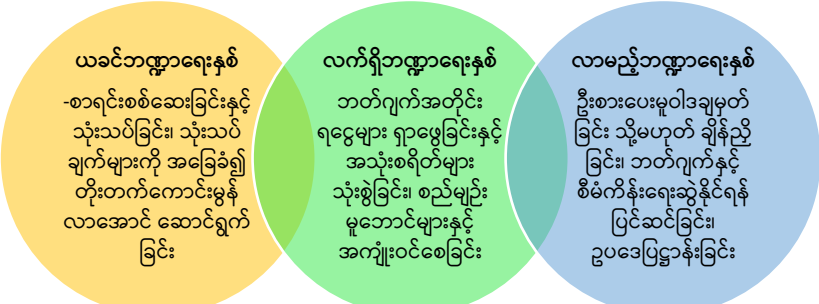

ပြည်သူထံ သတင်းအချက်အလက် များ သိရှိနိုင်ရန် ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊ ပြည်သူထံမှ အကြံပြုချက်သဘော ထားများကို ပြန်လည်ရယူခြင်း အပြန်အလှန် နည်းလမ်းနှစ်သွယ်က ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ စီမံခန့်ခွဲမှု အရည်အသွေးကို တိုးတက်လာ စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစာစောင်များ

ဘတ်ဂျက်စက်ဝန်းတလျှောက်တွင် မူဝါဒရွေးချယ်ချမှတ်ခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင် ရေးဆွဲခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ကို ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ကို အကောင်အထည်ဖော် ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ဟူ၍ လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ် များမှာ ဘတ်ဂျက်စက်ဝန်းတလျှောက် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ တကယ်တမ်း တွင် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တစ်နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံး ဘဏ္ဍာနှစ် ၃ ခုနှင့် သက်ဆိုင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ် များကို ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဘတ်ဂျက်ကို အကောင်အထည်ဖော်နေသည့်ကာလအတွင်း၌ပင် ယခင်ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ဆောင်ရွက်ချက်များ အတွက် စာရင်းစစ်ဆေးခြင်း၊ အကျိုးရလဒ်များ၊ အားနည်းချို့ယွင်းချက်များကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရသလို လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက်လည်း မူဝါဒ ရွေးချယ်ချမှတ်ခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်နှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲနိုင်ရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တစ်နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံး ဘဏ္ဍာနှစ် ၃ ခုနှင့် သက်ဆိုင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ ကို ဆောင်ရွက်ရ

လက်ရှိ ရှိနေဆဲ ဆောင်ရွက်ချက်များကို အခြေခံ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်

ထိုသို့ကျယ်ပြန့်သည့် ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလျှောက် ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာရန် ဆောင်ရွက်ရသည်မှာ ကြီးမားသည့် ထပ်ဆောင်းလုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခုဖြစ်လာပြီး တစ်စိုက်မတ်မတ်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် ဝန်ထမ်းအင်အားနှင့် ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်မှုတို့ လိုအပ်ကောင်း လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များရှိ ရသုံးမှန်း ခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနက အချို့သော ဘတ်ဂျက်စာရွက်စာတမ်းများ၊ ထုတ်ပြန်ချက်များကို အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ဌာနတွင်း အစီရင်ခံစာများအတွက်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော်သို့ တင်ပြနိုင်ရန် လည်းကောင်း ပြင်ဆင်ခြင်း ရှိပြီးလျှင်ဖြစ်ရာ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု လုပ်ငန်းစဉ် အစပိုင်းတွင် စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အတတ်နိုင်ဆုံး နီးစပ်အောင်ဆောင်ရွက်၍ ပြည်သူထံ ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းဖြင့် များစွာ သီးခြားအားထုတ်လုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိဘဲ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတွင် များစွာ တိုးတက်လာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာစောင်သည် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်တွင် ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာမှုစာစောင်များ ထုတ်ဝေနိုင်ရေးကို ပံ့ပိုးကူညီနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်ဖြစ်ရာ၊ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များအလိုက် ထုတ်ပြန်သင့်သည့် စာစောင်များ၊ စာစောင်တစ်ခုချင်းစီ၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ထိုရည်ရွယ်ချက်များကို ပြည့်မီစေရန် ထုတ်ဝေသင့်သည့်အချိန်နှင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည့် အချက်အလက်များ၊ ပြည်သူနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်သည့်နည်းလမ်းများ၊ ရှိရင်းစွဲ အရင်းအမြစ်များဖြင့်ပင် ဆောင်ရွက်နိုင်စေမည့်အခွင့်အလမ်းများကို ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပြရာတွင် နိုင်ငံတကာ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေးအဖွဲ့ International Budget Partnership ၏ စံသတ်မှတ်ချက်များ^၁ ကို ကိုးကားမည်ဖြစ်ပါမည်။

- ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများကို လွှတ်တော်သို့ ပေးပို့ခြင်း၊
- တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်က အတည်ပြုပေးပြီးလျှင် ဝန်ကြီးချုပ်က လက်မှတ်ရေးထိုး၍ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေ (Enacted Budget Law) ပြည်သူထံ ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာ (Citizen's Budget)
- ပြဋ္ဌာန်းဘတ်ဂျက်အတိုင်း ရငွေများ ရှာဖွေခြင်း၊ အသုံးစရိတ်များကို စနစ်တကျ ထိရောက်စွာ သုံးစွဲခြင်း၊
- လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်မှုကို စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲခြင်း နှစ်တွင်း ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာများ (In-year Budget Reports) နှစ်လယ် ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာ (Mid-year Budget Report) နှစ်ကုန် ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာ (Year-end Budget Report)
- ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ဆောင်ရွက်မည့်ဦးစားပေး မူဝါဒများ၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊
- မူဝါဒများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် စီမံကိန်းနှင့် ဘတ်ဂျက်ကို ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း ဘတ်ဂျက်အကြိုထုတ်ပြန်ချက်စာစောင် (Pre-Budget Statement) ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာ (Executive Budget Proposal)
- လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများ မှန်ကန်ရေးနှင့် ထိရောက်မှုရှိရန် စာရင်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ပြန်လည်အကဲဖြတ်ခြင်း၊
- နောက်လမည့်ဘတ်ဂျက်များတွင် အားနည်းချက်များကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာ (Audit Report)

¹ International Budget Partnership's Guide to Transparency in Government Budget Reports, <https://www.internationalbudget.org/publications/guide-to-transparency-in-government-budget-reports-why-are-budget-reports-important-and-what-should-they-include/>

ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်စာစောင် (Pre-Budget Statement)

ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်သည် ဘတ်ဂျက်ကို ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်တွင် ထုတ်ပြန်ရသည့် အစဦးဆုံး ထုတ်ပြန်ချက်ဖြစ်ပြီး၊ အစိုးရ၏ လာမည့် ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးမဟာဗျူဟာများ၊ ကဏ္ဍအလိုက် အသုံးစရိတ်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုများ နှင့် ရှေ့လာမည့် ဘဏ္ဍာနှစ် ၂ နှစ်စာအတွက် ရငွေနှင့် အသုံးစရိတ် မျှော်မှန်းချက်များကိုလည်း ကြိုတင်ဆွေးနွေးနိုင်ကြရန်ဖြစ်ပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ စုစုပေါင်းကိန်းဂဏန်းများ (aggregate figures)၊ ရည်ရွယ်ထားသည့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ မေခရိုစီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်နိုင်မှုတို့ကို ဆွေးနွေးနိုင်ကြရန်နှင့် ဘတ်ဂျက်ကြောင့် ဖြစ်လာစေမည့်မျှော်မှန်းချက်များကို အများက ကြိုတင်ထားရှိနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက် စာစောင်သည် လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် ရှေ့ ၂ နှစ်စာဘတ်ဂျက် အပေါ် ဆွေးနွေးနိုင်ရန်ဖြစ်

ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်တွင်ဖော်ပြသည့် လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်(များ)အတွက် ဘဏ္ဍာရေးမူဘောင်နှင့် စီးပွားရေးအပေါ်သက်ရောက်မှုများကို ကြိုတင်၍ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ကဏ္ဍအလိုက်နှင့် အသုံးစရိတ်အမျိုးအစားအလိုက် ခွဲဝေသုံးစွဲမှု (budget ceilings) များ၊ ရငွေရှာဖွေစုစည်းမည့် နည်းလမ်းများနှင့် စီးပွားရေးအပေါ်သက်ရောက်နိုင်မှုတို့ကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပြည်သူများက ကြိုတင်သိရှိနိုင်ပြီး၊ လာမည့် ဘတ်ဂျက်အသေးစိတ်ကို ရေးဆွဲတင်ပြပြီး၊ လွှတ်တော်သို့တင်ပြခြင်းနှင့် လွှတ်တော်က စိစစ်ခွင့်ပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များ၌ ဆက်လက်ဆွေးနွေးမှုများကို ဘောင်ကျဉ်းစေကာ ပိုမို ထိရောက်နိုင်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

လွှတ်တော်က စိစစ်ခွင့်ပြုရာ၌ ဆွေးနွေးမှုများကို ပို၍ ထိရောက်နိုင်စေ

ထို့ကြောင့် ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြသည့် အချက်အလက်များမှာ ကြိုတင်ဆွေးနွေးနိုင်ရန် ထုတ်ပြန်သည့်အဆင့်တွင်သာဖြစ်ပြီး၊ အတည်ပြုပြီး သို့မဟုတ် လွှတ်တော်မှစိစစ်ပြီး အချက်အလက်များ၊ ဘတ်ဂျက်ကိန်းဂဏန်းများဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်နှင့် ဘတ်ဂျက်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းလျှင် ပါဝင်လာမည့် အချက်အလက်များမှာ ကွာခြားမှုရှိမည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းမှာ ထပ်မံ၍ လိုအပ်လာသော အခြားမူဝါဒတုန့်ပြန်မှုများ၊ ဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူများ၏ ဆွေးနွေးမှုများအပေါ် အခြေခံ၍ဖြစ်စေ ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်တွင်ပါဝင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒများ၊ ဦးစားပေးကဏ္ဍများအပေါ် ပြည်သူများနှင့် လွှတ်တော်က ဆွေးနွေးမှုများ၊ အကြံပြုမှုများကို အစိုးရက ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ လိုအပ်သလို ချိန်ညှိမှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် လွှတ်တော်သို့ တင်ပြမည့် ဌာန၊ အေဂျင်စီအလိုက်၏ အသေးစိတ်ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများ၏ အရည်အသွေးကို တိုးတက်လာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုများနှင့် မူဝါဒများအကြားအချိတ်အဆက်ကို ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပြီး၊ ဌာန၊ အေဂျင်စီအလိုက်၏ အသေးစိတ်ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများအား လွှတ်တော်သို့တင်ပြခြင်း မတိုင်မီ အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်အကြား ကြိုတင်ဆွေးနွေးမှုများကို အားကောင်းစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက် စာစောင်တွင် အချက်အလက်များသည် ကနဦးကြိုတင် ဆွေးနွေးနိုင်ရန်သာဖြစ်

အကြောင်းအရာအားဖြင့် ဘတ်ဂျက်အကြံထုတ်ပြန်ချက်တွင် (က) မေခရိုစီးပွားရေး မျှော်မှန်းချက်များ၊ (ခ) အသုံးစရိတ်၊ အသုံးစရိတ်မူဝါဒများနှင့် ဦးစားပေးနယ်ပယ်ကဏ္ဍများ၊ (ဂ) ရငွေ၊ ရငွေ ရှာဖွေစုစည်းသည့်မူဝါဒများ၊ ဆောင်ရွက်မည့်နည်းလမ်းများ၊ (ဃ) အစိုးရ၏ ကြွေးမြီနှင့် ငွေချေးယူမည့်အစီအစဉ်များရှိလျှင် ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များ၊ (င) ထိုသို့ ဘဏ္ဍာ

ရေးဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် မေခရိုစီးပွားရေးသက်ရောက်မှု မှန်းဆချက်များနှင့် (စ) နှစ်လတ်ဘဏ္ဍာရေးမျှော်မှန်းချက်မူဘောင် တို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်အကြိုထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်သည် အစိုးရက ဆောင်ရွက်မည့်မူဝါဒများ နှင့် ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒနည်းလမ်းများအကြား ချိတ်ဆက်မှုများကို ပြည်သူများ သိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်ဖြစ်ရာ ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲနေချိန်၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော် သို့ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာလျာထားချက်ကို တင်သွင်းခြင်းမပြုမီ ထုတ်ပြန်သင့် ပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် “တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံး ရေးဆွဲတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ”^၁ အရ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာလျာထားချက်ကို မတ်လ ၇ ရက်နေ့မတိုင်မီ လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းမတိုင်ခင် ဘဏ္ဍာရေး မူဝါဒ၊ မေခရိုစီးပွားရေးအခြေအနေများအပေါ် ခန့်မှန်းသုံးသပ်ချက်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းဖြင့် အသေးစိတ် ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းတွင် အထောက်အကူပြုမည့် အပြင် မဟာဗျူဟာမြောက် ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်းနှင့် ကာလလတ် ဘဏ္ဍာရေးမူဘောင်ကို မျှော်ကြည့်နိုင်ခြင်းတို့တွင် အားကောင်းစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

လွှတ်တော်သို့ နှစ်စဉ် ဘတ်ဂျက်လျာထားချက်ကို တင်သွင်းခြင်းမပြုမီ ထုတ်ပြန်သင့်

တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးရေးဆွဲတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇွန်လတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးရေးဆွဲတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေတွင် လက်ရှိ ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲ ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၌ စီးပွားရေးမူဝါဒ၊ ဦးစားပေးများ၊ ကာလလတ် မျှော်မှန်းချက်များကို ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒများနှင့် ချိတ်ဆက်မှုကို တိုးတက်လာစေမည့်အချက်များကို ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်၏ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာငွေအရ အသုံးဆိုင်ရာလျာထားချက်ကို တင်သွင်းရာတွင် နှစ်လတ် ဘဏ္ဍာရေးလျာထားချက်၊ စီးပွား ရေးအခြေအနေဖော်ပြချက်နှင့် အလားအလာများ၊ ကြွေးမြီအရပ်ရပ်အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ရှေ့လာမည့် ဘဏ္ဍာရေးနှစ် ၂ နှစ်အတွက် ဘဏ္ဍာရငွေ၊ သုံးငွေ၊ ဘတ်ဂျက်လိုငွေ၊ လိုငွေ ဖြည့်ဆည်းမည့်နည်းလမ်းနှင့် ကြွေးမြီလျာထားချက်တို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိတွင် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အချို့၌ ဘတ်ဂျက်အကြိုထုတ်ပြန်ချက် စာစောင်ကို စတင်ထုတ်ပြန်လျက်ရှိသော်လည်း လာမည့်ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် မေခရို စီးပွား ရေးမျှော်မှန်းချက်များနှင့် ကာလလတ် ဘဏ္ဍာရေးအလားအလာတို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်မှု မရှိသေးခြင်း၊ အချိန်ကာလအားဖြင့် လွှတ်တော်သို့ ပေးပို့တင်ပြပြီးမှသာ ပြည်သူ့သိရှိနိုင်ရန် ထုတ်ဝေနိုင်သည့်အတွက် ပြည်သူ့အသံကို နားစွင့်ရန် အခက်အခဲရှိနိုင်ခြင်းနှင့် လိုအပ်သည့် ချိန်ညှိမှုများ ပြုလုပ်ရန် အချိန်အခွင့်အလမ်းမသင့်တော့ခြင်း စသည့်အချက်များ ရှိနေပါသည်။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးရေးဆွဲ တင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ အသက်ဝင်လာသည်နှင့်အမျှ ပို၍ အချက်အလက် ပြည့်စုံပြီး၊ ထားရှိသည့်ရည်မှန်းချက်ကို ထိရောက်စေသော ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုထုတ်ပြန်ချက်များကို ဖြစ်လာစေမည်ဟု မျှော်မှန်း ပါသည်။

¹ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံး ရေးဆွဲတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ၊ <https://www.president-office.gov.mm/?q=hluttaw/law/2020/06/08/id-16498>

ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာ (Executive Budget Proposal)

အစိုးရဘက်မှ လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း အသုံးစရိတ်အဆိုပြုမှုများနှင့် ထိုအသုံးစရိတ်များအတွက် မည်သို့ရငွေ ရှာဖွေစုစည်းမည်ကို ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာတွင် အသေးစိတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြပါသည်။ အစိုးရ၏ အဓိကမူဝါဒရည်မှန်းချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ဘတ်ဂျက်ကို မည်သို့သုံးစွဲမည်၊ ရငွေများ မည်သို့ရှာဖွေမည်ကို ပိုမို ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြရ ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေအဖြစ် အတည်ပြုမပြုခွာမီ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြု လွှာတွင်ပါဝင်သည့်အချက်အလက်များကို ပြည်သူများက ဖတ်ရှုလေ့လာ၍ လိုအပ်သည်များ ကို ဆွေးနွေးတင်ပြနိုင်ရန်နှင့် ဘတ်ဂျက်ကို ပိုကောင်းသည့် ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ပေးနိုင်ရန် အရေးဆိုနိုင်သည့်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာမှာ အရေးကြီးသည့်ထုတ်ပြန် ချက်ဖြစ်ပါသည်။

လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် အဆိုပြုအသုံးစရိတ်နှင့် ရငွေ ကို အသေးစိတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြ

နိုင်ငံတကာဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေးအဖွဲ့ International Budget Partnership ၏ အကြံပြုချက်အရ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာတွင်

- (က) ဘဏ္ဍာရေးမဟာဗျူဟာ၊ လာမည့်နှစ် ဘတ်ဂျက်နှင့် အသစ်ဆောင်ရွက်မည့် မူဝါဒအစီအစဉ်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး၏ ရှင်းလင်းတင်ပြချက် (Budget Speech)
- (ခ) အဆိုပြုဘတ်ဂျက်၏ အရေးပါသည့်အချက်များကို ကောက်နုတ်၍ ဘာသာ ရပ်ဆိုင်းရာရှုထောင့်မှတင်ပြထားသည့် ဘတ်ဂျက်အကျဉ်းချုပ်တင်ပြချက် (Budget Summary)
- (ဂ) ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်မှ ခွင့်ပြုပေးနိုင်ရန် ပေးပို့သည့် ဘတ်ဂျက်ဥပဒေကြမ်း (Budget Bill)
- (ဃ) စီးပွားရေးအလားအလာမျှော်မှန်းချက်များနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေပေါ် သက်ရောက်လာနိုင်သည့် စီးပွားရေးအခြေအနေများ၊ အစိုးရ၏ မူဝါဒများ စဉ်ဆက်မပြတ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် သေချာစေမည့် ကာလလတ် ဘဏ္ဍာရေးမဟာဗျူဟာနှင့် မျှော်မှန်းချက်
- (င) အသုံးစရိတ်မူဝါဒများ၊ အမျိုးအစားကဏ္ဍ (functional)/ဌာန(administra-tive)/အသုံးစရိတ်ငွေစာရင်းခေါင်းစဉ်(economic) အလိုက် အသေးစိတ် ကိန်းဂဏန်းများ၊ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းနှင့် အစီအစဉ်တစ်ခုချင်း၏ နေရာ၊ စီမံကိန်းအချက်အလက်များ၊ ကုန်ကျစရိတ်နှင့် (ယခင်နှစ်များက စတင် သည့် လုပ်ငန်း/စီမံကိန်း ဖြစ်လျှင်) ပြီးစီးမှုအခြေအနေနှင့် ကျန်ရှိသည့် လိုအပ်ချက် စသည့် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ
- (စ) ရငွေမူဝါဒများ၊ ရငွေရှာဖွေမည့်နည်းလမ်းများ၊ ရငွေအမျိုးအစားအလိုက်နှင့် ကောက်ခံမည့်ဌာနအလိုက်၏ လျာထားချက်များ၊ အခွန်အခရငွေ စည်းကြပ်မှု နှင့် အခြားဝင်ငွေရလမ်းသစ်များ၊ အပြောင်းအလဲများရှိပါက ရှင်းလင်းတင်ပြ ချက်များ စသည့် ရငွေဆိုင်ရာအချက်အလက်များ
- (ဆ) ချေးငွေ၊ ကြွေးမြီနှင့် ငွေရေးကြေးရေးရန်ပိုင်ခွင့်များ၊ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များ၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှုများ ရှိပါက ၎င်းတို့အတွက် ရှင်းလင်း ဖော်ပြချက်များ စသည်တို့ ပါဝင်သင့်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာသည် ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် ဘတ်ဂျက်ကို ဥပဒေအဖြစ် မပြဋ္ဌာန်းခင် ပြည်သူ့အသံ၊ လွှတ်တော်အသံကို နားစွင့်၍ လိုအပ်သည့် ချိန်ညှိပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ရာ အချိန်ကိုက်ဖြစ်ရန်၊ တိုတောင်းသည့်အချိန်ကာလအတွင်း ထုတ်ပြန်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ “တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံး ရေးဆွဲ တင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ” အရ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာလျာထားချက်ကို မတ်လ ၇ ရက်နေ့မတိုင်ခင် လွှတ်တော်သို့တင်သွင်းခြင်းနှင့်တစ်ပြိုင်တည်း ထိုအဆိုပြုလွှာများကို အများပြည်သူ သိရှိနိုင်ရန်ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းကို စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာစံများအရ (ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်အတွက်) ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာကို ဘဏ္ဍာနှစ်စတင်မီ ၃ လ မတိုင်ခင် ထုတ်ပြန်သင့်သည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် များ၏ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အရ ၎င်းထက်စော၍ ထုတ်ပြန်ရန် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ “တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးရေးဆွဲတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ” တွင် လွှတ်တော်က အစိုးရထံသို့ ဘတ်ဂျက်အပေါ် စိစစ်တွေ့ရှိချက်များကို မည်သည့် အချိန်တွင် ပေးပို့ရမည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် အစိုးရများက ဘတ်ဂျက်ကို စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနထံ ဧပြီလခန့်တွင် တင်ပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။^၂ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များထံ လွှဲပြောင်းထောက်ပံ့ငွေပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ခွင့်ပြုပေးပြီးနောက်တွင် တိုင်းဒေသ ကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်တွင် ပြောင်းလဲပြင်ဆင်မှုများ ကြီးကြီးမားမား ပြုလုပ်ကြလေ့ မရှိသည့်အလျောက် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များကိုနားထောင်၍ ဘတ်ဂျက်ကိုချိန်ညှိနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းမှာ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် ဘတ်ဂျက်စိစစ်သည့် မတ်လ ပထမပတ်မှ ဧပြီလနှောင်းပိုင်း ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း၌သာ ရှိ၍ဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေအဖြစ် မပြဋ္ဌာန်းခင် ပြည်သူ့အသံ၊ လွှတ်တော် အသံကို နားစွင့်၍ လိုအပ်သည့် ချိန်ညှိပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ် ရန်ဖြစ်ရာ အချိန်ကိုက်ဖြစ်ရန် လိုအပ်

ပြည်ထောင်စု ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများ

ပြည်ထောင်စု စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနသည် ပြည်ထောင်စု ဘတ်ဂျက်ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းခြင်းနှင့်အတူ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများ ကို အများပြည်သူထံ အင်တာနက်စာမျက်နှာမှတစ်ဆင့် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှစတင်၍ ထုတ်ပြန်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက်ထုတ်ပြန်သည့် ပြည်ထောင်စု၏ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများတွင် ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး၏ ရှင်းလင်းတင်ပြချက် (Budget Speech)၊ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုတင်ပြချက်အကျဉ်းချုပ် (Budget Summary)၊ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေမူကြမ်း (Budget Bill) နှင့် ဘတ်ဂျက်အချက်အလက်များ၊ ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်၏ ထောက်ခံတင်ပြချက်နှင့် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အရှုံးအမြတ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေဖော်ပြချက် တို့ပါဝင်ပါသည်။ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဤသို့သော လမ်းပြလုပ်ဆောင်မှုများကို ဆင့်ပွားဆောင်ရွက်နိုင်ပါက အစိုးရအလွှာအသီးသီး၏ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

^၂ ကရင်ပြည်နယ်၏ ပြည်သူ့အတွက် ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းစာစောင်၊ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်

ပြဋ္ဌာန်းဘတ်ဂျက်ဥပဒေ (Enacted Budget Law)

အတည်ပြုဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်သည့် ဘတ်ဂျက်ဥပဒေကို အခြေခံ၍ အစိုးရက မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ သုံးစွဲ၍ အကောင်အထည်ဖော်သည်ဖြစ်ရာ တစ်နှစ်ပတ်လုံး ဘတ်ဂျက်အကောင်အထည်ဖော်မှု ကို စောင့်ကြည့်ရန် ပြဋ္ဌာန်းဘတ်ဂျက်ဥပဒေသည် ပြည်သူလူထု၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ၊ မူဝါဒအကြံပြုသူများအတွက် အခြေခံအကျဆုံး အချက်အလက်များ ကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေပါ ဌာနများ၏ အမျိုးအစားအလိုက် ရငွေများ၊ အသုံး စရိတ်များကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လျာထားချက်များကို ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း၊ နှစ်လယ်နှင့် နှစ်ကုန်တွင် ထွက်ရှိသည့် ဘတ်ဂျက်အကောင်အထည်ဖော်မှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံထုတ်ပြန်ချက် များနှင့်နှိုင်းယှဉ်၍ အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို စောင့်ကြည့်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်စေမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဌာနများ၏ ဘတ်ဂျက်စွမ်းဆောင်နိုင် မှုကို တိုးတက်လာစေရန် ထောက်ပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၏ ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာမှု စံလုပ်ဆောင်ချက် များ (Code of Good Practices on Fiscal Transparency) အရ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေတွင် ပြီးခဲ့သည့်ဘဏ္ဍာနှစ်၊ စတင်မည့်ဘဏ္ဍာနှစ်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းအချက် အလက်များနှင့် ရှေ့လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးမျှော်မှန်းချက်များကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေတွင် ထိုသို့ ပြီးခဲ့သည့်ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် စတင်မည့်ဘဏ္ဍာ နှစ်တို့၏ ရငွေနှင့် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းများကို အမျိုးအစားကဏ္ဍ (functional)/ ဌာန(administrative)/အသုံးစရိတ်ငွေစာရင်းခေါင်းစဉ်(economic) အလိုက် အချက်အလက် များ၊ ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေနှင့် လိုငွေကို ဖြည့်ဆည်းသည့်နည်းလမ်းများ၊ ကြွေးမြီများနှင့် ချေးငွေ အစီအစဉ်များ ရှိပါက ရှင်းလင်းတင်ပြချက်များ၊ ငွေရေးကြေးရေး ရရန်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပေးရန် တာဝန်များအတွက် ရှင်းလင်းချက်များ ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာနှင့် ပြဋ္ဌာန်းဘတ်ဂျက်ဥပဒေအကြား ကွာခြားချက်များရှိပါက အကျဉ်းချုပ်ရှင်းလင်းချက်၊ အသုံး စရိတ်အစီအစဉ်များအတွက် မျှော်မှန်းအကျိုးရလဒ်များ၊ တိုင်းတာနိုင်မည့်ညွှန်ကိန်းများ စသည်တို့ကို ပြဋ္ဌာန်းဘတ်ဂျက်ဥပဒေ၌ပင် နောက်ဆက်တွဲဖြင့်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ်၊ သီးခြားသင့်လျော်သည့် ရှင်းလင်းတင်ပြမှုဖြင့်လည်းကောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးလျှင်ပြီးချင်း ပြည်သူ့ထံ ထုတ်ပြန်ပေးနိုင်ပြီး၊ ဘဏ္ဍာနှစ်စတင် ပြီး ၃ လထက် နောက်မကျစေဘဲ ထုတ်ပြန်သင့်ပါသည်။

အတည်ပြုဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်သည့် ဘတ်ဂျက်ဥပဒေကို အခြေခံ၍ တစ်နှစ်ပတ်လုံး ဘတ်ဂျက် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်နိုင်မည့် မှတ်ကျောက်ဖြစ်

ပြီးခဲ့သည့်ဘဏ္ဍာနှစ်၊ စတင် မည့်ဘဏ္ဍာနှစ်တို့၏ ဘဏ္ဍာ ရေးအချက်အလက်များနှင့် ရှေ့လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးမျှော်မှန်းချက်များ ကို ဖော်ပြသင့်

ဘတ်ဂျက်ဥပဒေများ ထုတ်ပြန်ခြင်း

လက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စု၏ဘတ်ဂျက်ဥပဒေနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေများကို အများပြည်သူထံ ထုတ်ပြန်လျက်ရှိပြီး၊ ပြည်ထောင်စု စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏ အင်တာနက်စာမျက်နှာနှင့် မြန်မာ့ဥပဒေသတင်းအချက် အလက်စနစ် (Myanmar Law Information System-MLIS) တို့တွင် တစ်စုတစ်စည်းတည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ အချိန်ကိုက်ရရှိစေရေး (timeliness) အပြင် ကာလစဉ်အဆက်မပြတ် ရရှိရေး (continuity) တို့တွင် တိုးတက်လာစေခြင်းဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ၏ လက်လှမ်းမီနိုင်မှုအရည်အသွေးကို ကောင်းမွန်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက်ထုတ်ပြန်ချက်စာစောင် (Citizen's Budget)

အစိုးရတစ်ရပ်၏ ဘတ်ဂျက်သည် ပြည်သူလူထု၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် အစိုးရ၏ မူဝါဒများ၊ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထပ်တူကျစေ၍ လက်တွေ့ဖြစ်လာ စေသည်ဖြစ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိကကျစွာ ပါဝင်ပါသည်။ စီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အဓိကကျသည့် စီမံကိန်းနှင့် ဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ ကို စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝစွာ ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်စေရေး၊ အခြေခံအဆောက် အဦများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာရေး၊ တည်ငြိမ်၍ အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးနိုင်သည့် ပုဂ္ဂလိကက ဦးဆောင်သည့် တိုးတက်မှုဖြစ်စေရေး၊ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဒေသများ ဟန်ချက်ညီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် ထားရှိသည့် မူဝါဒများ အောင်မြင်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်သည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု လိုအပ်ပြီး၊ ၎င်းကို ပြည်သူပါဝင်နိုင်မှုနှင့် ခွဲခြားထား၍ မရပါ။

ကောင်းမွန်သည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု ကို ပြည်သူပါဝင်နိုင်မှုနှင့် ခွဲခြားထား၍ မရပါ

သို့သော်လည်း ဘတ်ဂျက်ဥပဒေများပါ အချက်အလက်များ၊ ကိန်းဂဏန်းများမှာ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အခေါ်အဝေါ်များဖြင့် ရှုပ်ထွေးပြီး၊ ပါဝင်သည့်အချက်အလက်များကို ခြုံငုံ၍ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်လည်း အားလုံးသောပြည်သူလူထုအတွက် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ ထို့အတွက် ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက်ထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်မှာ အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာငွေများကို မည်သို့ စီမံခန့်ခွဲသုံးစွဲသည်၊ မည်သည့်ရငွေများဖြင့် ဖြည့်ဆည်းသည် တို့ကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာ နားလည်စေမည့်ပုံစံဖြင့် ရှင်းလင်းတင်ပြသည့်စာစောင်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုရလျှင် ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက်ထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်မှာ ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ နားလည်သဘောပေါက်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်၊ ဘတ်ဂျက် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်လာလိုစိတ်နှင့် ပါဝင်နိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်နှင့် ပြည်သူဗဟိုပြုသော ဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်လာရေးအတွက် အရေးပါသည့် ထုတ်ပြန်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက် ထုတ်ပြန်ချက်စာစောင်မှာ အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံ ခန့်ခွဲမှုကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာ နားလည်စေမည့်ပုံစံဖြင့် ရှင်းလင်းသည့်စာစောင်ဖြစ်

ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် ဘတ်ဂျက်ကိန်းဂဏန်းများနှင့် အချက်အလက်များကို ပြည်သူ များက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်သဘောပေါက်စေရန် ဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ရာ ပြည်သူ့ အတွက်ထုတ်ပြန်သည့် ဘတ်ဂျက်စာစောင်တွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များ၊ အယူအဆသဘောတရားများကို အများပြည်သူ သဘောပေါက်နိုင်သော အသုံးအနှုန်းများဖြင့် ရှင်းလင်းတင်ပြရပါသည်။ International Budget Partnership က ပြည်သူ့ဘတ်ဂျက် စာစောင်ထုတ်ပြန်ရာတွင် အများပြည်သူက မည်သို့သောအချက်အလက်များကို သိရှိလိုကြ မည်ကို အခြေခံစဉ်းစားထည့်သွင်းရန်၊ အများနားလည်လွယ်သည့်နေ့စဉ်သုံးစကားရပ်များဖြင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြရန်၊ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်ထက် ဘတ်ဂျက်တွင်ပါဝင်သည့် အချက်အလက် များကို နားလည်လွယ်မည့် သရုပ်ဖော်ပုံများ၊ ဖော်ပြချက်များနှင့် ရှင်းလင်းရန်၊ အရည်အသွေးစံ များဖြစ်သည့် နားလည်လွယ်မှု၊ ထုတ်ဝေရသည့်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီစေမှု၊ အချိန်ကိုက် ပြည်သူ့ထံ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရောက်ရှိစေမှုတို့ကို ဖြစ်စေရန်၊ ပို၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုသူများ အတွက် ထပ်မံသွားရောက်ကြည့်ရှုနိုင်သည့် အင်တာနက်စာမျက်နှာများကို ရည်ညွှန်းပေးရန် လမ်းညွှန်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင် ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက် စာစောင်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ထုတ်ဝေလျက်ရှိပြီး၊ ထည့်သွင်းဖော်ပြသည့်အကြောင်းအရာ များတွင် ကွဲပြားခြားနားကြပါသည်။

- (က) ဒေသအလိုက်၏ မေခရိုစီးပွားရေးအခြေအနေနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍအလိုက် ပါဝင်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ ဂျီဒီပီ၊ တစ်ဦးကျဂျီဒီပီ၊ ဘတ်ဂျက်ရငွေ နှင့် အသုံးစရိတ်၊ လိုငွေ/ပိုငွေ စသည့် ညွှန်ကိန်းများနှင့် မျှော်မှန်းချက်များ၊
- (ခ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ငန်း တာဝန်ကို တတ်နိုင်သမျှ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သိရှိကြစေရန် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၂၀၁၅ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေအရ ဒေသအစိုးရများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ထိုလုပ်ငန်းတာဝန်များကို အကောင်အထည်ဖော်မည့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်ဘတ်ဂျက်ပါ ဌာနများ၊
- (ဂ) ဒေသအစိုးရ၏ ကာလလတ်အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ တင်ပြသည့် ဘဏ္ဍာနှစ် အတွက်သော်လည်းကောင်း ဦးစားပေးအကောင်အထည်ဖော် မည့်မူဝါဒများ၊
- (ဃ) အစိုးရ၏မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ဘတ်ဂျက်နှင့် ချိတ် ဆက်၍ အသုံးစရိတ်ခွဲဝေလျာထားချက်များ၊ အသုံးစရိတ်များအတွက် အမျိုး အစားကဏ္ဍ(functional)/ဌာန(administrative)/အသုံးစရိတ်ငွေစာရင်း ခေါင်းစဉ်(economic) အလိုက် ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်း၊ ငွေလုံးငွေရင်းအသုံး စရိတ်ကို မြို့နယ်ဒေသ(location) အလိုက် စုစုပေါင်းတန်ဖိုး၊ လူတစ်ဦးကျ တန်ဖိုး တို့ဖြင့် ဖော်ပြခြင်း၊ အရေးပါသည့် အသုံးစရိတ်အစီအစဉ်များကို ကောက်နှုတ်ဖော်ပြခြင်း၊
- (င) အသုံးစရိတ်များအတွက် ရငွေရှာဖွေသည့် နည်းလမ်းများ၊ ဌာနအလိုက်၏ အမျိုးအစားအလိုက် ရငွေများ၊ ပြည်ထောင်စုမှ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်း ထောက်ပံ့ခြင်းအတွက် အများပြည်သူ နားလည်နိုင်မည့် ရှင်းလင်းချက်များ၊
- (စ) အချက်အလက်များ ထပ်မံရယူနိုင်ရန်နှင့် လိုအပ်သည်များကို တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးနိုင်ရန်အတွက် ဌာနများနှင့် မြို့နယ်အလိုက် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ဆက်သွယ်နိုင်သည့် လိပ်စာများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်သူများက ဘတ်ဂျက်အကောင်အထည်ဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရန်အတွက် ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သွားမည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ၊ စီမံကိန်းများကို ဆောင်ရွက်မည့်နေရာ၊ ကျသင့်သည့်တန်ဖိုး၊ တာဝန်ယူအကောင်အထည် ဖော်မည့်ဌာန၊ ဆက်သွယ်အကြောင်းကြားနိုင်မည့်ဖုန်းနံပါတ် စသည်တို့နှင့်ယှဉ်တွဲဖော်ပြ၍ သီးခြားထုတ်ပြန်ချက်ဖြင့် ပြည်သူလူထုသိရှိအောင် ထုတ်ဝေခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး၊ အကျိုးရလဒ်အားဖြင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာလေလွင့်မှုများကို လျော့ကျစေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ထုတ်ဝေရာတွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခြင်းမပြုဘဲ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရရှိနိုင်ရန် အင်တာနက် စာမျက်နှာမှတစ်ဆင့် ရရှိနိုင်စေခြင်းကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပြီး၊ ပြည်နယ်အချို့တွင် ထိုနည်း အားဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်သူ့အတွက် ဘတ်ဂျက် စာစောင်သည် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အားလုံးတွင် နှစ်စဉ် ထုတ်ဝေလျက်ရှိရာ ယခုထက် ပို၍ အချက်အလက်များ ပြည့်စုံပါဝင်စေခြင်း၊ အချက်အလက်များ၏ပါဝင်မှုကို နှစ်တိုင်း အစဉ် မပြတ်ဖြစ်စေခြင်း၊ ပြည်သူလူထုနှင့်များများ ထိတွေ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ အခြားသောဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစာစောင်များနှင့်ချိတ်ဆက်၍ ပြည်သူပါဝင်မှုနှင့်စောင့်ကြည့်မှုကို အားကောင်း လာစေခြင်းကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

**ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်း၊ နှစ်လယ်နှင့် နှစ်ကုန် ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာများ
(In-year, Mid-year and Year-end Budget Reports)**

ဘတ်ဂျက်အကောင်အထည်ဖော်နေသည့်ကာလအတွင်း အမှန် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင်း၊ နှစ်လယ်နှင့် နှစ်ကုန် ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာများမှတစ်ဆင့် သိရှိနိုင်ပါသည်။ ဌာနများ၊ လုပ်ငန်းအေဂျင်စီများက မူလလျာထားသည့်အတိုင်း ဘတ်ဂျက်ရငွေများကို ရှာဖွေနိုင်ခြင်း၊ အသုံးစရိတ်များ သုံးစွဲနိုင်ခြင်း ရှိမရှိကို စောင့်ကြည့်ခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုကို တိုးတက်လာစေနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ယခုအချိန်ကဲ့သို့ ကိုဗစ်ရောဂါ၏သက်ရောက်မှုများ ကြီးမားစွာ ရှိနေချိန်တွင် ထိုသက်ရောက်မှုများကို ထိရောက်လျှင်မြန်စွာ ကုစားနိုင်ရန် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးရာဆောင်ရွက်ချက်များမှာ ထိရောက်ခြင်းရှိမရှိ၊ လိုအပ်သည့်နေရာများသို့ အချိန်မီ ရောက်ရှိခြင်းရှိမရှိကို သိရှိနိုင်ပြီး၊ လိုအပ်လျှင် ချိန်ညှိမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်၊ စနစ်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို တိုးတက်အောင် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

အကျိုးရလဒ်နှင့်ချိတ်ဆက်ထားနိုင်သည့် ဘတ်ဂျက်အသုံးစရိတ်များ (Performance-based budgeting) ဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုလွှာများ တင်ပြစဉ်ကတည်းက မျှော်မှန်းရလဒ်များကိုပါ တစ်ပါတည်း တင်ပြစေမည်ဆိုပါက ရငွေနှင့် အသုံးစရိတ်များကိုသာမက အသုံးစရိတ်များ၏ ရလဒ်များမှာ မျှော်မှန်းချက်များအတိုင်း ဖြစ်ထွန်းလာခြင်း ရှိမရှိကို တိုင်းတာနိုင်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်း (Myanmar Sustainable Development Plan - MSDP) ပါ မဟာဗျူဟာ ၂၈ ခု၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ၂၅၁ ခုနှင့် ချိတ်ဆက်ထားခြင်းဖြင့် မဟာဗျူဟာလက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို သိရှိနိုင်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

မူလလျာထားသည့်အတိုင်း ဘတ်ဂျက် ရငွေများကို ရှာဖွေနိုင်ခြင်း၊ အသုံးစရိတ်များ သုံးစွဲနိုင်ခြင်း ရှိမရှိကို စောင့်ကြည့်ခြင်းဖြင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုကို တိုးတက်စေ

အကျိုးရလဒ်နှင့်ချိတ်ဆက်ထားနိုင်မည်ဆိုပါက၊ မဟာဗျူဟာများ ထိရောက်မှုတွင် တိုးတက်နိုင်

တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်းနှင့် နှစ်ကုန်အစီရင်ခံစာများ
တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များရှိ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနများက ဘတ်ဂျက်ပါဌာနများ၏ လအလိုက်၊ ၃ လပတ်အလိုက်၊ နှစ်လယ် ၆ လပတ်နှင့် နှစ်ကုန်အစီရင်ခံစာများကို စုစည်း၍ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာလွှတ်တော်သို့ ပေးပို့ပါသည်။ အချို့သော တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အချို့တွင် နှစ်တွင်း၊ နှစ်လယ်နှင့် နှစ်ကုန် ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာများကို ပြည်သူလူထုထံ ထုတ်ပြန်ပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဘတ်ဂျက်အစီရင်ခံစာများတွင် ဌာနအလိုက်၏ အစီရင်ခံသည့်ဘတ်ဂျက်ကာလအတွင်း ရငွေနှင့် အသုံးစရိတ် လျာထားချက်နှင့် အမှန်ရငွေရရှိမှု၊ သုံးစွဲမှုအခြေအနေများကို နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက်များနှင့်အတူ လျာထားချက်နှင့် ကွဲလွဲရသည့်ရှင်းလင်းချက်များကို ဖော်ပြပါသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းချက်များကို ဌာနတစ်ခုချင်းစီ၏ ရငွေ သို့မဟုတ် အသုံးစရိတ် အမျိုးအစားတစ်ခုချင်းစီအတွက် လျာထားချက်နှင့်ကွဲလွဲမှုကို အသေးစိတ် အကြောင်းရင်းဖော်ပြခြင်း၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာနတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်နှင့် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ သုံးသပ်အကြံပြုချက်များ၊ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များကို ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ဌာနများ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုနှင့် ဘတ်ဂျက်စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာ (Audit Report)

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာသည် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများ၊ အဖွဲ့အစည်းများက ချမှတ်ထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိမရှိကို ညွှန်ကြားပြီး၊ အစိုးရ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိရေးတွင် အရေးအကြီးဆုံး ထုတ်ပြန်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် စာရင်းစစ်ဆေးရာ၌ ငွေရေးကြေးရေးစာရင်းစစ်ဆေးခြင်း (financial auditing) အပြင် အစိုးရအသုံးစရိတ်များ၏ ထိရောက်အကျိုးရှိမှုနှင့် ရလဒ်ဖြစ်ထွန်းမှုတို့အပေါ် စာရင်းစစ်ဆေးခြင်း (performance auditing) ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ထို့အတွက် စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သည့်အချက်အလက်များမှာ မူဝါဒများ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းနှင့် ကိုက်ညီစစ်ဆေးနိုင်မှု၊ အကျိုးရလဒ်များ ဖြစ်ထွန်းမှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်ကို အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းပြုနိုင်ရန် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူလူထုအတွက် များစွာ အသုံးတည့်လှပါသည်။

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သင့်သည့်အချက်အလက်များအတွက် တပြေးညီ သတ်မှတ်ထားသည့် စံပုံစံဟူ၍ မရှိဘဲ စာရင်းစစ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုပုံစံ (institutional models) နှင့် သမိုင်းတလျောက် ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှုများအပေါ် မူတည်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အဓိကအားဖြင့် ပုံမှန် စာရင်းစစ်ဆေးခြင်း (regularity audit) နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်စစ်ဆေးခြင်း (performance auditing) ဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ Regularity audit တွင် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာ အေဂျင်စီတစ်ခုချင်းစီနှင့် အစိုးရတစ်ခုလုံး၏ ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားများ၏ မှန်ကန်မှုနှင့် သင့်လျော်မှုရှိမရှိ၊ ခွင့်ပြုထားသည့် ဘတ်ဂျက်ခွင့်ပြုငွေကန့်သတ်ချက်ကို ကျော်လွန်သုံးစွဲခြင်းရှိမရှိတို့ကို စစ်ဆေး၍ တွေ့ရှိချက်များ၊ သဘောထားမှတ်ချက်များအတူ ပေးပို့ရပါသည်။ စွမ်းဆောင်ရည်စစ်ဆေးခြင်း (performance audit) တွင်မူ အစိုးရတစ်ရပ်လုံးထက်စာလျှင် ရွေးချယ်ထားသော အကြောင်းအရာ၊ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများအပေါ် ၎င်းလုပ်ငန်းအချိန်ကာလတစ်လျှောက် သုံးစွဲလိုက်သည့် ငွေကြေး၏ ထိရောက်မှု (efficiency)၊ ရလဒ်အောင်မြင်မှု (effectiveness) နှင့် စီးပွားရေးအရ တွက်ခြေ ကိုက်မှု (economy) တို့ကို ဆန်းစစ်ပါသည်။

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာ (ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်း အစီရင်ခံစာများ၊ နှစ်ကုန်အစီရင်ခံစာပါ အကြံပြုသုံးသပ်ချက်များ လည်းပါဝင်) သည် ဘတ်ဂျက်စက်ဝန်း၏ နောက်ဆုံးလုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သည့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိသည့် အားနည်းချက်များကို ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်းအတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာကို စော၍ ထုတ်ပြန် နိုင်လေ လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်များအတွက် လိုအပ်ချက်များကို အချိန်စော၍ ပြင်ဆင်နိုင်လေ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့က စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာကို စစ်ဆေးသုံးသပ် သည့် ဘဏ္ဍာနှစ်ကုန်ဆုံးပြီး တစ်နှစ်အတွင်းထုတ်ပြန်သင့်ကြောင်း ဆိုပြီး၊ အိုအီးစီဒီကမူ ဘဏ္ဍာနှစ်ကုန်ဆုံးပြီး ခြောက်လအတွင်းထုတ်ပြန်နိုင်လျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်ကြောင်း အကြံ ပြုပါသည်။

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာသည် အစိုးရ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု ရှိရေးတွင် အရေးအကြီးဆုံး ထုတ်ပြန်ချက်ဖြစ်

Performance audit တွင် သုံးစွဲလိုက်သည့်ငွေကြေး၏ ထိရောက်မှု (efficiency)၊ ရလဒ်အောင်မြင်မှု (effectiveness) နှင့် စီးပွားရေးအရ တွက်ခြေကိုက်မှု (economy) တို့ကို ဆန်းစစ်

စာရင်းစစ်အစီရင်ခံစာကို မြန်မြန် ထုတ်ပြန်နိုင်လေ လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်များအတွက် လိုအပ်ချက်များကို စော၍ ပြင်ဆင်နိုင်လေ ဖြစ်

၂ ပြည်ထောင်စုစာရင်းစစ်ချုပ်ဥပဒေ၊ <https://www.mlis.gov.mm/lsScPop.do?lawordSn=9191>

တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးများနှင့် လွှတ်တော် အဆက်အစပ်

ပြည်ထောင်စုစာရင်းစစ်ချုပ်ဥပဒေ၊ အရ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်စာရင်းစစ်ချုပ် များသည် အရအသုံးစာရင်းများနှင့် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုများကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တစ်နှစ်လျှင် အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် တင်ပြခြင်းနှင့် ထူးခြားသော အခြေအနေတွင် အခါအားလျော်စွာတင်ပြခြင်း၊ မိမိ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် စစ်ဆေး တွေ့ရှိချက်များကို ဝန်ကြီးချုပ်ထံသို့ အစီရင်ခံတင်ပြသည်နှင့်တစ်ပြိုင်တည်း လွှတ်တော်သို့ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့် အဖွဲ့အစည်း များ၊ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု များကို စစ်ဆေးရန် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် လွှတ်တော်က တာဝန်ပေးအပ်လာလျှင် စစ်ဆေး၍ လွှတ်တော်သို့အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားပါ သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ဘဏ္ဍာငွေထိန်းကျောင်းစီမံခန့်ခွဲရသည့်ဌာနများက ဘတ်ဂျက် လုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက် ပြည်သူလူထုထံ ထုတ်ပြန်သင့်သည့်စာစောင်များမှာ ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာရေး၊ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိရေး၊ ပြည်သူက ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ရှိသည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုများဖြစ်စေရေးအတွက် ကြားခံ medium များသာ ဖြစ်ပါ သည်။ တကယ်တမ်းတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းသည် ဘဏ္ဍာငွေ ထိန်းကျောင်းစီမံခန့်ခွဲရသည့် ဌာနများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်ဘဲ အခြားသော အစိုးရဌာနများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ နိုင်ငံအကျိုး၊ ပြည်သူ့အကျိုးနှင့် နီးနယ်သည့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံးနှင့်လည်း သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ပွင့်လင်းမြင်သာရေးစာစောင်များ ထုတ်ပြန် ခြင်းအပြင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်ဖော်ပြပါနည်းလမ်း ၃ ခုကိုလည်း အကြံပြုလိုပါသည်။

- (က) ဌာနများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဆောင်ရွက်ချက်များကို အားပေးခြင်း

ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာန၊ စာရင်းစစ် ချုပ်ရုံးများသာမကဘဲ ကျန်ဌာနများအလိုက်ကလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင် ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောင်ကြီးမြို့နယ် စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့က ၎င်းမြို့နယ်အတွက်လည်းကောင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသ ကြီး စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့သည် ဒေသအတွင်း မြို့နယ်အလိုက်လည်းကောင်း ဘဏ္ဍာငွေစီမံခန့်ခွဲမှုကို သိရှိနိုင်ရန် ပြည်သူ့ဘတ်ဂျက်စာစောင်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်း ကို စတင်မိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့များသည် လူထု နှင့်အနီးကပ်ဆုံး ရှိနေသည်ဖြစ်ရာ ပြည်သူနှင့်ထိတွေ့မှုမှာ အရေးပါပြီး၊ ပြည်သူထံ အချက်အလက်များထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊ ပြည်သူ့အသံနှင့် လိုအပ်ချက်များ နားထောင် ခြင်း၊ ပြည်သူနှင့် အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ခြင်းတို့ဖြင့် မြို့ပြ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုရလဒ်များကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုသို့ အဓိက ပြည်သူနှင့်တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ရသောဌာနများတွင် ပွင့်လင်း မြင်သာမှုဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းမှ အကျိုးရလဒ်ကို ထင်သာမြင်သာရှိစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဌာနများအနေဖြင့်လည်း

ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းသည် ဘဏ္ဍာငွေထိန်းကျောင်း ခန့်ခွဲရသည့် ဌာနများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်

ပြည်သူ့အသံနှင့် လိုအပ်ချက် များ နားထောင်ခြင်း၊ အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခြင်း တို့ဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ကောင်းမွန်လာစေမည်

ပွင့်လင်းမြင်သာရေးလုပ်ဆောင်ရာတွင် ရှိသင့်သည့်၊ ပြည့်မီသင့်သည့် နမူနာကောင်းများ ရရှိစေရန် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနနှင့် အခြားပြင်ပတတ်ကျွမ်းသူများထံမှ အကြံဉာဏ်များရယူနိုင်ပါသည်။

(ခ) ပွင့်လင်းမြင်သာရေးအတွက် စံလုပ်ငန်းစဉ်များ ထားရှိခြင်း

ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများအတွက် တစ်ဦးတစ်ယောက် တစ်ဌာနချင်း၏ တက်ကြွစွာ ပါဝင်မှုလိုအပ်သလို မူဘောင်ချဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံးအကြား တစ်ပြေးညီ လိုအပ်ချက်စံကို ပြည့်မီအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့တွင် “မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိနေသည့် ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ပြည်သူ့ပါဝင်နိုင်မှုတို့အတွက် ပေးထားချက်မူဘောင်များအား တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပြီး၊ ၎င်းတို့ကို အခြေခံ၍ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် အစိုးရအလိုက်က ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုပွင့်လင်းမြင်သာရေးအတွက် စံလုပ်ငန်းစဉ် (Standard Operation Procedures) များ ချမှတ်ထားနိုင်ပါသည်။ တင်ဒါ ခေါ်ယူဆောင်ရွက်မည့်၊ ဝယ်ယူမည့်လုပ်ငန်းများအားလုံးကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ တင်ဒါလုပ်ငန်းစဉ်ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စီမံကိန်း အချက်အလက်များ ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြစေခြင်း၊ ပြည်သူလူထုက အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထံ တိုက်ရိုက်သတင်းပေးပို့နိုင်သည့် ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်း ထားရှိခြင်း စသည့် ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တွင်လိုက်နာ ရမည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစံလုပ်ငန်းစဉ်များ ထားရှိခြင်းဖြင့် ပြည်သူ့ပါဝင်နိုင်မှုနှင့် ဘတ်ဂျက်စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်မှုတို့ကို ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မူဘောင်ချ ထားခြင်းဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက် သူများအားလုံးကို အကြိုးဝင်မှု ရှိစေ

(ဂ) ရှိရင်း ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဆန်းသစ်သည့် နည်းလမ်းများ အသုံးပြုခြင်း

ဘတ်ဂျက်စက်ဝန်းတလျှောက် ပွင့်လင်းမြင်သာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရ သည့်မှာ ငွေအင်အား၊ လူနှင့် အချိန်အင်အား အရင်းအမြစ်များ များစွာ လိုအပ်နိုင် ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဦးဆုံးအနေဖြင့် ဘတ်ဂျက်စက်ဝန်းတလျှောက် ဌာနတွင်း အစီရင်ခံ တင်ပြနေရသည့်စာရွက်စာတမ်းများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရေးရှုထောင့်မှ ပြန်လည်သုံးသပ်၍ လိုအပ်သည်များကိုပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်၍ ထုတ်ဝေခြင်းဖြင့် အား စိုက်ထုတ်မှုနည်းနည်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူး များများရှိနိုင်ပါသည်။ စာရွက်စာတမ်း များကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းနည်းလမ်းဖြင့်အပြင် ပြည်သူနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်မည့် အင်တာနက်စာမျက်နှာ ထားရှိ၍ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ လေ့လာသုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကို (Microsoft Excel ကဲ့သို့သော) ကွန်ပျူတာတွင် တစ်ခါတည်းထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်သည့် machine readable format ဖြင့် ထုတ်ပြန် ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် တစ်ကြောင်းတည်း အချက်အလက် များထုတ်ပြန်ပေးခြင်းသာမကဘဲ အသွားအပြန်သဘော ဆွေးနွေးမှုများကို အားပေး နိုင်မည့် လူထုနှင့်ထိတွေ့မှုအခွင့်အလမ်းများကို ပိုမိုဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် ပြည်သူ၏ ဘတ်ဂျက်အသိပညာချိန်ကို မြှင့်တင်နိုင်၍ ပြည်သူ့အကျိုးပြု ဘဏ္ဍာငွေစီမံခန့်ခွဲမှု ကို တိုးတက်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဌာနတွင်း အစီရင်ခံ တင်ပြ သည့်စာရွက်စာတမ်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်နိုင်

ပြည်သူ့ပါဝင်သည့် ဘတ်ဂျက် ကြားနာပွဲများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူများ၏ ဘတ်ဂျက်အသိ ပညာရေးချိန်ကို တိုးတက်လာစေ မည်ဖြစ်သလို ပြည်သူ့၏လိုအပ်ချက်၊ သဘောထား ဆန္ဒများကို ထင်ဟပ်သော ဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲခြင်းကို ဖြစ်စေမည်။

ယခု “မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေး အထောက်အကူပြုစာစောင်” တွင် လုံလောက်အောင် အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းတင်ပြနိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိနိုင်ခြင်း၊ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် မတူညီနိုင်သည့် မြေပြင်အနေအထားများ ရှိနိုင်ခြင်း၊ အချို့သော ဖော်ပြသင့်ဖော်ပြထိုက်သည့်အချက်များ ကျန်ရစ်ကောင်း ကျန်ရစ်နိုင်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ယခုပြုစုတင်ပြချက်မှာ ပြီးပြည့်စုံသောလမ်းညွှန်ချက် ဟူ၍ ဆိုနိုင်မည်တော့မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း ယခုစာစောင်ပါ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အယူအဆများ၊ အကျိုးကျေးဇူးများ စံလိုအပ်ချက်များကို ကောင်းစွာ နားလည်ထားခြင်း၊ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့ဖြင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေးနှင့် ပြည်သူ့လူထုပါဝင်ခွင့်ရှိသော ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်စေရေးတို့တွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာရေးနှင့် ပြည်သူ့လူထုပါဝင်ခွင့်ရှိသော ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်စေရေးတွင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နည်းပညာအထောက်အပံ့နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုအကူအညီများအတွက် Renaissance Institute ထံ ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။

Renaissance Institute (ရီနေဆန်အင်စတီကျု)

renaissance@rimyanmar.org

အမှတ် (၅၁ - အေ ၆)၊ သာယာဝတီလမ်း၊ ဆရာစံရပ်ကွက်၊

ဗဟန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

၀၁-၅၅၅၈၇၉။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအတွက် မူဘောင်

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် အများပြည်သူပါဝင်ခွင့်ရှိမှုသည် အစဉ်တစိုက် လုပ်ဆောင်ရမည့် ဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် မူဘောင်နှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ချမှတ်ခြင်းမှာ အခြေခံအကျဆုံး လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ချမှတ်ထားသည့် မူဘောင်နှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို အခြေခံ၍ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဦးစီးဌာနအလိုက်ကလည်းကောင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရအလိုက်ကလည်းကောင်း အနိမ့်ဆုံး ပြည့်မီအောင်လုပ်ဆောင်ရမည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ပြည်သူလူထုပါဝင်ဆွေးနွေးခွင့်ရှိမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်း သတ်မှတ်ချက်၊ စံလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို အခြေခံအဖြစ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ လိုအပ်သလို ဖြည့်စွက်လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံ၏ စနစ်အပြောင်း၊ မူအပြောင်းတွင် ဝန်ထမ်းများ အပါအဝင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးက ပြောင်းလဲသည့်စနစ်၏ လိုအပ်ချက်၊ တောင်းဆိုချက်ကို သဘောပေါက် လက်ခံကြ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးနှင့် အများပြည်သူပါဝင်ခွင့်ရှိရေးဆောင်ရွက်ချက်များကို ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဆောင်ရွက်နိုင်စေ မည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးနှင့် ပြည်သူ့ဗဟိုပြုသည့် ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု ဖြစ်စေမည့် မူဘောင်များ၊ ပေးထားချက်များ^၃ အဖြစ် -

(က) နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ ၁၂ ရပ် တွင်

- ပြည်သူ့ကိုဗဟိုပြု၍ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော အစဉ်အဆက်မပြတ် တိုးတက်မှု ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ကောင်းမွန်တောင့်တင်းသည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ဖြင့် ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များ တိုးတက်ပွားများလာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊

(ခ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်း တွင်

- စံချိန်စံညွှန်းနှင့်ကိုက်ညီသော ရ/သုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းရေးဆွဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ငွေစာရင်း စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တွင် လွှတ်တော်၏ ကြီးကြပ်ထိန်းကျောင်းမှု မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် အစိုးရကဏ္ဍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု တိုးမြှင့်ရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၄.၂)၊
- ပိုမိုထိရောက်ပြီး တာဝန်ခံ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသည့် အစိုးရဖြစ်လာရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ များကို စဉ်ဆက်မပြတ် သုံးသပ်ရန်၊ စံသတ်မှတ်ရန်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်သစ်များ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၄.၄)၊
- မူဝါဒချမှတ်သည့်အဆင့်တိုင်းတွင် ပြည်သူ့ပါဝင်မှုနှင့် ပြည်သူ့အကြံဉာဏ်ဆွေးနွေး တောင်းခံခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ အားကောင်းခိုင်မာစေရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၅.၁)၊
- အစိုးရဌာနများ၏ ဆက်သွယ်မှု စွမ်းဆောင်ရည်ခိုင်မာစေခြင်းဖြင့် ပိုမိုထိရောက်သည့် မူဝါဒဆွေးနွေးမှု နှင့် တုံ့ပြန်မှုကို ရယူသည့်စနစ် ပေါ်ပေါက်လာစေရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၅.၂)၊
- နိုင်ငံသားများအတွက် သတင်းအချက်အလက်အား သိရှိပိုင်ခွင့်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် ဥပဒေအရဖြစ်စေပြီး၊ အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်၊ ဥပဒေများ၊ မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းများ၊ မူဝါဒများ၊ စာရင်းအင်းများနှင့် အခြားအရေးကြီးသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ သိရှိနိုင် စေရေး ဆောင်ရွက်ရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၅.၃)၊
- အစိုးရ၏အဆင့်တိုင်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ်အခြေခံ၍ အားလုံးပါဝင်သော စီမံကိန်းရေးဆွဲသည့်အလေ့အထကို ခိုင်မာစေရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၅.၄)၊

³ ရေးသားချိန်တွင် ရှိနေသည့် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုင်ရာမူဘောင်များကို တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ မူကြမ်းပြင်ဆင်နေဆဲဖြစ်သည့် ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေတွင်လည်း အခြားဖော်ပြချက်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ ဤမူဘောင်နှင့် ကျယ်ပြန့်မှုမှာ အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနိုင် ပါသည်။

- ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် အစိုးရပစ္စည်းဝယ်ယူမှုအတွက် စံသတ်မှတ်ထားပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ဈေးပြိုင်တင်ဒါစနစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၁.၅.၆)။
- ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များ၊ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာငွေများတွင် အခွန်အသုံးပြုမှုကို ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အခြားသောတိုင်းတာချက်များကို ဆက်လက်ထုတ်ပြန်ခြင်း တို့အပါအဝင် ဘဏ္ဍာငွေအားလုံး ပွင့်လင်းမြင်သာမှု သိသာစွာ တိုးတက်လာစေရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၂.၄.၁)။
- အဆင့်တိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်းစဉ်၌ ပြည်သူတို့၏ ပါဝင်မှုပမာဏ ပိုမိုကြီးထွားလာရေးနှင့် အားလုံးပိုမိုပါဝင်နိုင်ရေးကို တွန်းအားပေးရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၂.၄.၆)။
- နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများ၏ ဘဏ္ဍာရေးအစီရင်ခံစာပုံစံများကို စံသတ်မှတ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ပြည်သူများသို့ ထုတ်ပြန်ပေးရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၂.၅.၄)။
- တိုးတက်ကောင်းမွန်သော ကျွမ်းကျင်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ အရည်အသွေး ပိုမို ကောင်းမွန်လာစေရန် အရည်အသွေး ပြည့်ဝပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းများ တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၃.၂.၈)။
- စနစ်ကျန၍ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ ချမှတ်ကျင့်သုံးသွားရန်၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အမိန့်ကြေငြာချက်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် ခွင့်ပြုချက်များကို ချမှတ်ကျင့်သုံးသွားရန် (လုပ်ငန်းစဉ် ၃.၃.၁)။

(ဂ) ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမဟာဗျူဟာ တွင်

- နိုင်ငံတော်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာများအား လွှတ်တော်သို့ တင်ပြခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အများပြည်သူ သိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းစသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်၊
- ဘတ်ဂျက်နှင့်ပတ်သက်သည့် အမျိုးမျိုးသော အစီရင်ခံသင့်ခံထိုက်သည့်ပုံစံများကို ပြည်သူလူထု သိရှိနိုင်စေရန်၊

(ဃ) ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း တွင်

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများအား စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်၊ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နှင့် ထိရောက်အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်စေရန်၊
- ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများကို အသုံးပြုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိုမို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေးအတွက် ပြည့်စုံခိုင်မာသော အစီရင်ခံစာများကို တင်ပြနိုင်စေရန်၊
- ဝယ်ယူရေးတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုရှိသော ဈေးကွက်ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အားပေးရန်နှင့် ဝယ်ယူရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရန်၊

Renaissance Institute နှင့် ပတ်သက်၍

The Renaissance Institute သည် မြန်မာ့စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အထောက်အကူပေးရန် အဓိကရည်ရွယ်သော ပညာရှင်အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့သည် မြန်မာ့စီးပွားရေး ပိုမို သန်စွမ်းလာရေးကို အဓိကအာရုံထားကာ မူဝါဒချမှတ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုစေရန် ဆန်းစစ်လေ့လာမှုများပေးလျက်ရှိပြီး အစိုးရ၏ စွမ်းရည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ကူညီဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် Renaissance Institute သည် အစိုးရ၏ ဦးစားပေးမှုဝါဒများဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးနှင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတို့ကို ပံ့ပိုးကူညီလျက်ရှိပါသည်။

RENAISSANCE INSTITUTE

No. 51-A6, Thayarwaddy Street, Bahan Township, Yangon

Tel | Fax: +95 1 555879

www.rimyanmar.org,

<https://facebook.com/renaissancemm>